KOMMISSIONENS TOLKNINGSMEDDELANDE

om gemenskapsrättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling

(2006/C 179/02)

INLEDNING

Europeiska gemenskapen har nyligen antagit nya direktiv om offentlig upphandling av bygg- och anläggningsarbeten, varor och tjänster ([1]). Genom dessa fastställs tillämpningsbestämmelser för konkurrensutsatta anbudsförfaranden som omfattar hela EU.

Direktiven om offentlig upphandling är dock inte tillämpliga på alla offentliga upphandlingskontrakt. Det finns fortfarande flera olika slags kontrakt som inte, eller endast delvis, omfattas av dem, t.ex. följande:

— Kontrakt för belopp under de tröskelvärden som gäller för tillämpningen av direktiven om offentlig upphandling ([2]).

— Kontrakt om tjänster som anges i bilaga II b till direktiv 2004/18/EG och bilaga XVII b till direktiv 2004/17/EG och vars belopp överskrider de tröskelvärden som gäller för tillämpningen av dessa direktiv.

Sådana kontrakt ger betydande möjligheter för företag på den inre marknaden, och särskilt för små och medelstora företag och utvecklingsföretag: Samtidigt gör öppna och konkurrensutsatta upphandlingsmetoder det lättare för de offentliga förvaltningarna att attrahera ett bredare spektrum av potentiella anbudsgivare för sådana kontrakt och kunna utnyttja anbud som ger ett mervärde. Att säkerställa att offentliga medel utnyttjas så effektivt som möjligt är särskilt viktigt med hänsyn till de problem för de offentliga finanserna som uppstått i många medlemsstater. Man skall inte heller bortse från att öppna upphandlingsmetoder har visat sig ge garantier mot korruption och favorisering.

Trots det tilldelas ofta lokala tillhandahållare sådana kontrakt utan minsta konkurrens. EG-domstolen har i sin praxis bekräftat att fördragets regler om den inre marknaden också skall tillämpas på kontrakt som inte omfattas av direktiven om offentlig upphandling. Vid flera tillfällen har medlemsstater och berörda parter vänt sig till kommissionen för att få vägledning om hur de skall tillämpa de grundläggande principer som kan härledas ur denna rättspraxis.

I detta tolkningsmeddelande behandlas de två nyss nämnda grupperna av kontrakt som inte, eller endast delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling ([3])**. Kommissionen belyser sin syn på domstolens rättspraxis och föreslår lämpliga metoder som kan underlätta för medlemsstaterna att fullt ut utnyttja den inre marknadens fördelar. Tolkningsmeddelandet innebär inte att några nya bestämmelser fastställs.** Det är viktigt att komma ihåg att det ytterst är EG-domstolens uppgift att tolka gemenskapsrätten.

1. RÄTTSLIG BAKGRUND

1.1. Bestämmelserna och principerna i EG-fördraget

Upphandlande enheter ([4]) i medlemsstaterna skall alltid följa **EG-fördragets bestämmelser och principer** när de ingår offentliga kontrakt som omfattas av detta fördrag. Det rör sig bl.a. om principerna om **fri rörlighet för varor** (artikel 28 i EG-fördraget), **rätten till fri etablering** (artikel 43), **fritt tillhandahållande av tjänster** (artikel 49) samt principerna om **icke-diskriminering och likabehandling, öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.**

([1]) Direktiv 2004/18/EG, EUT L 134, 30.4.2004, s. 114 och direktiv 2004/17/EG, EUT L 134, 30.4.2004, s. 1 ("direktiven om offentlig upphandling").

([2]) Tröskelvärdena anges i artikel 7 i direktiv 2004/18/EG och artikel 16 i direktiv 2004/17/EG.

([3]) En tredje grupp avtal som inte alls eller bara delvis omfattas av direktiven är koncessioner. Se artikel 17 i direktiv 2004/18/EG och artikel 18 i direktiv 2004/17/EG rörande koncession på tjänster och artikel 56–65 i direktiv 2004/18/EG och artikel 18 i direktiv 2004/17/EG rörande koncession på bygg- och anläggningsarbeten. Dessa tas emellertid inte upp till behandling i detta meddelande, eftersom de kommer att ingå i uppföljningen till grönboken om offentlig-privata partnerskap.

([4]) I detta meddelande täcker begreppet "upphandlande enhet" både upphandlande myndigheter enligt artikel 1.9 i direktiv 2004/18/EG och upphandlande enheter enligt artikel 2 i direktiv 2004/17/EG.

1.2. **Grundläggande principer för tilldelning av kontrakt**

EG-domstolen har utvecklat ett antal **grundläggande principer för tilldelning av kontrakt** som är **direkt grundade på EG-fördragets bestämmelser och principer.** Principerna om lika behandling och icke-diskriminering på grund av nationalitet förutsätter en **skyldighet till öppenhet** som enligt EG-domstolens rättspraxis ([1]), *"syftar till att garantera varje potentiell anbudsgivare att* ***upphandlingen kringgärdas av sådan offentlighet att tjänstemarknaden är öppen för konkurrens och att det går att kontrollera om upphandlingsförfarandena är opartiska"*** ([2]).

Dessa principer är tillämpliga på tilldelning av koncessioner på tjänster, kontrakt under tröskelvärdena ([3]) och kontrakt om sådana tjänster som anges i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG och bilaga XVII B till direktiv 2004/17/EG när det gäller aspekter som inte behandlas i dessa direktiv ([4]). Domstolen fastslog uttryckligen att *"även om vissa avtal inte omfattas av tillämpningsområdet för gemenskapsdirektiven på området för offentlig upphandling är de upphandlande myndigheter som ingår sådana avtal ändå skyldiga att beakta fördragets grundläggande regler"* ([5]).

1.3. **Betydelse för den inre marknaden**

De principer som grundas på EG-fördraget är endast tillämpliga på kontrakt som i tillräcklig utsträckning sammanhänger med den inre marknadens funktion. I detta avseende har EG-domstolen funnit att i enskilda fall *"på grund av särskilda omständigheter, såsom att koncessionen är av* ***mycket ringa betydelse i ekonomiskt avseende",*** tilldelningen av ett kontrakt **inte skulle vara av intresse för ekonomiska operatörer i andra medlemsstater.** I ett sådant fall kan *"verkningarna på de berörda grundläggande friheterna […] anses vara alltför slumpmässiga och indirekta"* för att motivera att principer som härleds från den primära gemenskapsrätten obligatoriskt skall tillämpas ([6]).

Det är de enskilda upphandlande enheternas ansvar att avgöra om en planerad upphandling **skulle kunna vara av intresse för ekonomiska aktörer i andra medlemsstater**. Enligt kommissionens åsikt måste ett sådant beslut grundas på en **bedömning av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet,** t.ex. föremålet för kontraktet, dess uppskattade värde, se särskilda förhållandena inom den berörda sektorn (marknadens storlek och struktur, handelspraxis osv.) och den geografiska lokaliseringen för utförandet.

Om den upphandlande enhetens slutsats är att kontraktet i fråga är av betydelse för den inre marknaden skall den tilldela det i enlighet med de grundläggande principer som kan härledas från gemenskapsrätten.

När kommissionen får kännedom om att de grundläggande principerna för tilldelning av offentliga kontrakt som inte omfattas av direktiven om offentlig upphandling kan ha åsidosatts, kommer den att **bedöma vilken betydelse kontraktet i fråga har för den inre marknaden med hänsyn till de särskilda omständigheterna det enskilda fallet.** Överträdelseförfaranden enligt artikel 226 i EG-fördraget kommer bara att inledas i de fall det kan anses **lämpligt med tanke på hur allvarlig överträdelsen är och hur den påverkar den inre marknaden.**

2. **GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER FÖR TILLDELNING AV KONTRAKT SOM ÄR AV BETYDELSE FÖR DEN INRE MARKNADEN**

2.1. **Offentliggörande**

2.1.1. *Skyldighet att säkerställa ett tillfredsställande offentliggörande*

Enligt EG-domstolen ([7]) innebär principerna om likabehandling och icke-diskriminering att det finns en **skyldighet till öppenhet** som innebär att varje potentiell anbudsgivare skall garanteras **en grad av offentlighet som är tillräcklig för att marknaden skall kunna öppnas för konkurrens.**

Kravet på öppenhet betyder att **ett företag som är beläget i en annan medlemsstat skall ha tillgång till relevanta uppgifter om upphandlingen innan kontraktet har tilldelats,** så att detta företag, om det så önskar, har möjlighet att uttrycka sitt intresse för att få kontraktet ([8]).

([1]) Målen C-324/98 *Telaustria* [2000] REG I-10745, punkt 62, C-231/03 *Coname*, dom av den 21.7.2005, punkterna 16–19, samt C-458/03 *Parking Brixen*, dom av den 13.10.2005, punkt 49.
([2]) Målen *Telaustria*, punkt 62, och *Parking Brixen*, punkt 49 (fetstilsmarkering har lagts till).
([3]) Målen C-59/00 *Bent Mousten Vestergaard* [2001] REG I-9505, punkt 20, och C-264/03 *Kommissionen* mot *Frankrike*, dom av den 20.10.2005, punkterna 32–33.
([4]) Mål C-234/03 *Contse*, dom av den 27.10.2005, punkterna 47–49. Direktiven om offentlig upphandling innehåller bara en begränsad uppsättning bestämmelser som är tillämpliga på dessa kontrakt. Se artikel 21 i direktiv 2004/18/EG och artikel 32 i direktiv 2004/17/EG.
([5]) Målet *Bent Mousten Vestergaard*, punkt 20.
([6]) *Coname*-målet, punkt 20 (fetstilsmarkering har lagts till).
([7]) *Telaustria*-målet, punkt 62, och *Parking Brixen*-målet, punkt 49.
([8]) *Coname*-målet, punkt 21.

Kommissionens åsikt är att det i detta avseende inte är tillräckligt att kontakta ett antal tänkbara anbudsgivare, även om den upphandlande enheten skulle inbegripa företag från andra medlemsstater eller försöka nå alla tänkbara tjänsteleverantörer. Med ett sådant selektivt tillvägagångssätt kan man inte utesluta att tänkbara anbudsgivare från andra medlemsstater diskrimineras, särskilt sådana som är nya på marknaden. Detsamma gäller alla former av ”passivt” offentliggörande, när en upphandlande enhet avstår från ett aktivt offentliggörande och bara svarar på begäran om information från sökande som på egen hand fått kännedom om den planerade upphandlingen. Att som information bara hänvisa till rapporter i media, parlamentariska eller politiska debatter eller evenemang, såsom kongresser, kan inte heller anses som ett tillräckligt offentliggörande.

De krav som EG-domstolen fastställt kan därför bara uppfyllas genom **publicerandet av ett tillräckligt lättillgängligt offentliggörande före tilldelningen av kontraktet.** Offentliggörandet skall **publiceras av den upphandlande enheten i syfte att öppna upphandlingsförfarandet för konkurrens.**

2.1.2. *Former för offentliggörande*

De upphandlande enheterna ansvarar för beslutet om det lämpligaste mediet för offentliggörandet av upphandlingen. Valet ska utgå från en bedömning av **upphandlingens betydelse för den inre marknaden,** särskilt med hänsyn till föremålet för upphandlingen och dess värde samt bruklig praxis i den berörda sektorn.

Ju större intresse kontraktet har för tänkbara anbudsgivare från andra medlemsstater, desto större spridning bör offentliggörandet få. För att öppenheten skall anses tillräcklig när det gäller upphandlingskontrakt för tjänster som finns förtecknade i bilaga II b till direktiv 2004/18/EG och i bilaga XVII b till direktiv 2004/17/EG och som uppgår till minst det tröskelvärde som gäller för tillämpningen av dessa direktiv kommer det till exempel normalt att krävas att offentliggörandet sker i ett medium med stor täckning.

Lämpliga och ofta använda publiceringssätt är till exempel följande

— Internet

  Eftersom Internet är så utbrett och lätt att använda blir ett offentliggörande om en upphandling på en webbplats mer lättillgängligt, särskilt för företag från andra medlemsstater och för små och medelstora företag som söker mindre kontrakt. Det finns flera olika former för att offentliggöra upphandlingsprojekt, t.ex. följande:

  Offentliggöranden på **den upphandlande enhetens egen webbplats** ger flexibilitet och är kostnadseffektiva. De bör presenteras på ett sätt som gör att möjliga anbudsgivare lätt kan få kännedom om informationen. Upphandlande enheter kan också överväga att publicera information om kommande upphandlingar som inte omfattas av direktiven om offentlig upphandling som en del av sin **upphandlarprofil** på Internet ([1]).

  Portaler som skapats särskilt för offentliggöranden om upphandling ger ökad synbarhet och kan ge flera sökmöjligheter. Därvid är en föredömlig metod att inrätta en särskild plattform för kontrakt som gäller mindre värden med en förteckning över meddelanden om upphandling som man kan prenumerera på via e-post. På så sätt utnyttjas Internets möjligheter till ökad öppenhet och effektivitet fullt ut ([2]).

— Nationella officiella tidningar och nationella tidningar som specialiserar sig på annonser om offentlig upphandling, dagstidningar med nationell eller regional täckning och facktidskrifter.

— Lokala publiceringssätt

  Upphandlande enheter kan också fortfarande använda sig av lokala publiceringssätt såsom lokaltidningar, kommunala kungörelser eller till och med anslagstavlor. På så sätt uppnår man dock bara en lokal publicering, vilket emellertid kan vara tillräckligt i speciella fall när det rör sig om små kontrakt som det bara finns en lokal marknad för.

— Europeiska unionens officiella tidning/TED (Tenders Electronic Daily)

  Offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning är inte obligatoriskt, men kan vara intressant, särskilt för större kontrakt.

([1]) Se bilaga VIII till direktiv 2004/18/EG och bilaga XX till direktiv 2004/17/EG.

([2]) Se t.ex. den nyligen inrättade portalen för möjligheter till avtal avseende mindre värden i Förenade kungariket, *www.supply2.gov.uk*.

2.1.3. *Offentliggörandets innehåll*

EG-domstolen har uttryckligen uttalat att kravet på insyn inte nödvändigtvis betyder att man måste sända ut en formell inbjudan att lämna anbud ([1]). Annonseringen kan därför begränsas till en kort beskrivning av **de viktigaste uppgifterna i det kontrakt som ska tilldelas och den metod som ska användas vid tilldelningen** tillsammans med en inbjudan att kontakta den upphandlande enheten. Om så är nödvändigt, kan den kompletteras med ytterligare information som finns tillgänglig på Internet eller kan rekvireras från den upphandlande myndigheten.

Offentliggörandet och eventuell ytterligare dokumentation skall innehålla all den information som ett företag från en annan medlemsstat **rimligtvis kan behöva för att kunna besluta** om det skall anmäla sitt intresse för att tilldelas upphandlingen.

Den upphandlande enheten får vidta åtgärder för att begränsa antalet sökande som inbjuds att lämna in ett anbud (se punkt 2.2.2 nedan). I så fall måste den upphandlande enheten lämna tillräcklig information om vilka mekanismer som kommer att användas för urvalet av anbudsgivare.

2.1.4. *Förfaranden utan föregående offentliggörande*

Direktiven om offentlig upphandling tillåter speciella undantag, som gör det möjligt att under vissa omständigheter tillämpa ett förfarande utan föregående offentliggörande ([2]). De viktigaste fallen rör situationer som är **extremt brådskande** på grund av oförutsedda händelser och kontrakt som av tekniska eller konstnärliga skäl eller av skäl som rör skydd av exklusiva rättigheter, **bara kan utföras av en speciell ekonomisk aktör.**

Som kommissionen ser det, kan undantagen i fråga tillämpas vid tilldelningen av kontrakt som inte omfattas av direktiven. De upphandlande enheterna kan därför tilldela sådana kontrakt utan föregående offentliggörande, förutsatt att kontrakten uppfyller villkoren för något av de undantag som fastställs genom direktiven ([3]).

2.2. **Tilldelning av kontrakt**

2.2.1. *Principer*

EG-domstolen fastslog i *Telaustria*-domen att skyldigheten till öppenhet betyder att varje potentiell anbudsgivare skall garanteras att upphandlingen kringgärdas av sådan offentlighet att marknaden öppnas för konkurrens och att det går att kontrollera att **förfarandena är opartiska.** Garantin för ett rättvist och opartiskt förfarande är den naturliga följden av skyldigheten att se till att offentliggörandet görs under öppenhet.

Av detta följer också att kontraktet måste tilldelas i enlighet med **bestämmelserna och principerna i EG-fördraget,** så att man åstadkommer rättvisa konkurrensvillkor för alla ekonomiska aktörer som är intresserade av kontraktet ([4]). Detta kan i praktiken bäst uppnås om följande iakttas:

— Icke-diskriminerande beskrivning av föremålet för upphandlingen

  Specifikationerna av vad som krävs när det gäller en vara eller tjänst får inte innehålla uppgifter om tillverkare, ursprung eller särskilt framställningsförfarande, och inte heller någon hänvisning till varumärke, patent eller typ, ursprung eller tillverkning, såvida detta inte motiveras av föremålet för upphandlingen och åtföljs av orden ”eller likvärdigt” ([5]). Det är under alla omständigheter lämpligt att använda mer allmänna beskrivningar av utförande och funktioner.

([1]) *Coname*-målet, punkt 21.
([2]) Artikel 31 i direktiv 2004/18/EG och artikel 40.3 i direktiv 2004/17/EG.
([3]) Se generaladvokat Jacobs yttrande i målet C-525/03, *Kommissionen* mot *Italien*, punkterna 46–48.
([4]) Se mål C-470/99 *Universale-Bau AG* [2002] REG I-11617, punkt 93.
([5]) Se *Bent Mousten Vestergaard*-målet, punkterna 21–24 och kommissionens tolkningsmeddelande ”Att underlätta varors tillträde till en annan medlemsstats marknad”, EUT C 265, 4.11.2003, s. 2. Avtal om tjänster som förtecknas i bilaga II b till direktiv 2004/18/EG och i bilaga XVII b till direktiv 2004/17/EG måste uppfylla kraven på tekniska specifikationer i artikel 23 i direktiv 2004/18/EG och artikel 34 i direktiv 2004/17/EG om de ligger över det tröskelvärde som gäller för tillämpningen av dessa direktiv. Tekniska specifikationer för dessa avtal måste fastställas innan en anbudsgivare väljs ut och måste göras kända eller tillgängliga för potentiella anbudsgivare, så att insyn kan garanteras och alla potentiella anbudsgivare jämställdas, se generaladvokat Jacobs yttrande i mål C-174/03 *Impresa Portuale di Cagliari*, punkterna 76–78.

— Deltagande på lika villkor för ekonomiska aktörer från alla medlemsstater

De upphandlande enheterna får inte föreskriva **villkor som är direkt eller indirekt diskriminerande** för potentiella anbudsgivare i andra medlemsstater, såsom t.ex. krav på att det företag som vill delta i upphandlingsförfarandet skall vara etablerat i samma medlemsstat eller region som den upphandlande enheten ([1]).

— Ömsesidigt erkännande av examensbevis, certifikat och andra officiella intyg som styrker kvalifikationer

Om sökande eller anbudsgivare ombeds lämna in certifikat, examensbevis eller andra slag av styrkande handlingar, måste handlingar, som utfärdats i andra medlemsstater och som garanterar samma kvalifikationsnivå, godtas i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande av examensbevis, certifikat och andra officiella intyg som styrker kvalifikationer.

— Lämpliga tidsfrister

Tidsfristerna för intresseanmälan och inlämning av anbud skall vara tillräckligt långa för att företag från andra medlemsstater skall kunna göra en tillfredsställande bedömning och utarbeta ett anbud.

— Öppet och objektivt tillvägagångssätt

Alla deltagare måste kunna få kännedom i förväg om de regler som gäller för förfarandet och kunna vara säkra på att dessa tillämpas på samma sätt på alla deltagare.

2.2.2. *Begränsning av antalet sökande som inbjuds att lämna in anbud*

De upphandlande enheterna får vidta åtgärder för att begränsa antalet sökande som inbjuds att lämna anbud till en lämplig nivå, förutsatt att detta görs på ett **öppet och icke-diskriminerande sätt.** De kan till exempel använda sig av **objektiva faktorer**, som sökandenas erfarenhet i den sektor det gäller, företagets storlek och infrastruktur, deras tekniska och yrkesmässiga kompetens eller andra faktorer. De kan till och med välja **lottdragning,** antingen som enda urvalssätt eller i kombination med andra urvalskriterier. Under alla omständigheter måste **antalet utvalda sökande** vara tillräckligt med hänsyn till behovet av tillfredsställande konkurrens.

Alternativt kan de upphandlande enheterna överväga **kvalifikationssystem,** som innebär att man genom ett offentligt och öppet förfarande upprättar en **lista över kvalificerade operatörer.** Vid tilldelningen av enskilda kontrakt kan sedan den upphandlande enheten på ett icke-diskriminerande sätt (t.ex. genom ett rotationsförfarande) välja ut de operatörer som skall inbjudas att lämna anbud från listan över kvalificerade operatörer.

2.2.3. *Beslutet om tilldelning av kontrakt*

Det är viktigt att det slutliga beslutet om tilldelningen av kontrakt görs utifrån de regler för förfarandet som ställts upp från början och att **principerna om lika behandling och icke-diskriminering respekteras fullt ut.** Detta är särskilt viktigt vid förfaranden där man använder sig av en lista över utvalda anbudsgivare. Sådana förhandlingar bör organiseras på ett sådant sätt att alla anbudsgivare har tillgång till lika mycket information och att inga oberättigade fördelar ges åt någon särskild anbudsgivare.

2.3. **Rättsligt skydd**

2.3.1. *Principer*

EG-domstolen betonade i *Telaustria*-domen vikten av att det går att **kontrollera att förfarandena är opartiska.** Utan en tillfredsställande prövningsmekanism går det inte att garantera att de grundläggande principerna om rättvisa och öppenhet följs.

([1]) Man kan emellertid kräva att den som tilldelas avtalet kan inrätta viss infrastruktur på den plats där uppdraget skall utföras, om detta är befogat på grund av de speciella omständigheterna vid upphandlingen.

2.3.2. *Direktiv om prövning av förfaranden*

Direktiven om prövning av förfaranden ([1]) gäller bara de kontrakt som omfattas av direktiven om offentlig upphandling ([2]). Detta betyder att direktiven i detta sammanhang bara kan tillämpas på tjänster som förtecknas i bilaga II b till direktiv 2004/18/EG och i bilaga XVII b till direktiv 2004/17/EG och som överstiger det tröskelvärde som gäller för tillämpningen av dessa direktiv. Prövningsförfarandena för sådana kontrakt måste överensstämma med direktiven om prövningsförfaranden och gällande rättspraxis. Dessa principer kvarstår oförändrade i det nyligen antagna förslaget till nytt direktiv om rättsmedel ([3]).

2.3.3. *Grundläggande normer som följer av den primära EG-rätten*

När det gäller kontrakt som understiger tröskelvärdena för tillämpningen av direktiven om offentlig upphandling, måste man ta hänsyn till att enskilda personer enligt EG-domstolens rättspraxis ([4]) har rätt till ett **effektivt rättsligt skydd av de rättigheter de har enligt gemenskapens rättsordning.** Rätten till detta skydd är en av de grundläggande rättsprinciper som följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner. Eftersom det inte finns några relevanta gemenskapsrättsliga bestämmelser, är det medlemsstaternas uppgift att tillhandahålla nödvändiga regler och förfaranden för att garantera ett effektivt rättsligt skydd.

För att uppfylla kravet på ett effektivt rättsligt skydd, bör åtminstone de **beslut som är negativa för en person som är eller har varit intresserad av att tilldelas ett kontrakt,** såsom alla beslut om att utesluta en sökande eller anbudsgivare, bli föremål för prövning av om man brutit mot de grundläggande normer som följer av den primära gemenskapsrätten. För att rätten till ett sådant prövningsförfarande effektivt ska kunna utövas, bör de upphandlande enheterna ange grunderna för de beslut som ska prövas, antingen i själva beslutet eller på begäran efter det att beslutet har meddelats ([5]).

I enlighet med rättspraxis om rättsligt skydd får möjligheterna till **rättelse** inte vara mindre effektiva än för liknande yrkanden som grundas på inhemsk lagstiftning (principen om likvärdighet) och får inte vara sådana att det i praktiken är omöjligt eller mycket svårt att få rättsligt skydd (principen om effektivitet) ([6]).

([1]) Direktiv 89/665/EEG, EGT L 395, 30.12.1989, s. 33 och direktiv 92/13/EEG, EGT L 76, 23.3.1992, s. 14.

([2]) Se artikel 72 i direktiv 2004/17 och artikel 81 i direktiv 2004/18.

([3]) Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG avseende effektivare rättsmedel vid offentlig upphandling, KOM(2006) 195 slutlig.

([4]) Se mål C-50/00 *Unión de Pequeños Agricultores* [2002] REG I-6677, punkt 39 och mål 222/86 *Heylens* [1987] REG 4097, punkt 14.

([5]) Se *Heylens*-målet, punkt 15.

([6]) Se när det gäller denna princip målen C-46/93 och C-48/93 *Brasserie du Pêcheur* [1996] REG I-1029, punkt 83 och mål C-327/00 *Santex* [2003] REG I-1877, punkt 55.